

Brüssel, 22.10.2020
COM(2020) 664 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määruse (EL) 2017/1004 (kalandussektori andmete kogumist, haldamist ja kasutamist käsitleva liidu raamistiku loomise ning ühise kalanduspoliitikaga seotud teadusliku nõustamise toetamise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 199/2008) rakendamise ja toimimise kohta (uuesti sõnastatud)

{SWD(2020) 229 final}

SISSEJUHATUS

Parimatel kättesaadavatel teaduslikel nõuannetel põhinevas ühises kalanduspoliitikas¹ on kalavarude majandamisel äärmiselt tähtsad usaldusväärsed ja täielikud andmed. Andmete kogumist ja haldamist² puudutav peamine õigusakt on määrus (EL) 2017/1004³ (andmete kogumise raammäärus) ehk uuesti sõnastatud 2008. aasta määrus⁴. Andmete kogumise raammäärusega kehtestatakse liidus ühtlustatud lähenemisviis, mille järgi liikmesriigid koguvad kalandus-, vesiviljelus- ja töötlemissektori kohta bioloogilisi, keskkonnavalaseid, tehnilisi ja sotsiaal-majanduslikke andmeid (komisjoni talituste töödokument, 1. lisa).

Andmete kogumise raammääruse artikli 23 kohaselt peab Euroopa Komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande määruse rakendamise ja toimimise kohta, mida käesoleva aruandega ka tehakse.

Andmete kogumise raammääruses rõhutatakse lõppkasutajale suunatud lähenemisviisi ja andmekogumise muutumist piirkondlikuks küsimuseks seoses piirkondlike koordineerimiserühmade loomisega. Andmekogumise raamistikus koguvad liikmesriigid andmeid riiklike töökavade alusel ja esitavad nende rakendamise kohta aastaaruande. Esmakordselt võivad nad riiklike töökavade vastavate osade täiendamiseks (või asendamiseks) esitada ka merepiirkonna tasandil koordineeritud piirkondlikke töökavu.

Andmekogumise raamistik võimaldab komisjonil vastu võtta otsuseid sellise liidu mitmeaastase andmekogumise programmi (edaspidi „ELi mitmeaastane programm“) loomise kohta, milles sätestatakse liikmesriikidele üksikasjalikud andmekogumiskohustused. ELi 2017.–2019. aasta programm⁵ oli andmete kogumise raammäärusega juba osaliselt kooskõlas; ELi 2020.–2021. aasta programm⁶ (mis koosneb kahest komisjoni otsusest)

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ, ELT L 354, 28.12.2013, lk 22.

²Teistes õigusaktides, näiteks süvamere määruses või kontrollisüsteemi määruses võivad olla teistsugused andmekogumise kohustused, samuti rahvusvahelistest kokkulepetest, nagu Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (ICCAT) käsitlevast määrusest, Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres hariliku tuuni varude taastamise mitmeaastasest kavast, Vahemere mõõkkala varude taastamise mitmeaastasest kavast, Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni (NAFO) käsitlevast määrusest, Antarktika vete elusressursside kaitse komisjoni käsitlevast määrusest, Vaikse ookeani lõunaosa piirkondlikku kalandusorganisatsiooni (SPRFMO) käsitlevast määrusest ning tuunivarusid majandavaid piirkondlikke kalandusorganisatsioone käsitlevast määrusest tulenevad kohustused.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrus (EL) 2017/1004 kalandussektori andmete kogumist, haldamist ja kasutamist käsitleva liidu raamistiku loomise ning ühise kalanduspoliitikaga seotud teadusliku nõustamise toetamise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 199/2008, ELT L 157, 20.6.2017, lk 1.

⁴ Nõukogu 25. veebruari 2008. aasta määrus (EÜ) nr 199/2008 kalandussektori andmete kogumist, haldamist ja kasutamist käsitleva ühenduse raamistiku loomise ning ühise kalanduspoliitikaga seotud teadusliku nõustamise toetamise kohta, EÜT L 60, 5.3.2008, lk 1.

⁵ Nõukogu 25. veebruari 2008. aasta määrus (EÜ) nr 199/2008 kalandussektori andmete kogumist, haldamist ja kasutamist käsitleva ühenduse raamistiku loomise ning ühise kalanduspoliitikaga seotud teadusliku nõustamise toetamise kohta, EÜT L 60, 5.3.2008, lk 1.

⁶ Komisjoni 13. märtsi 2019. aasta delegeeritud otsus (EL) 2019/910, millega kehtestatakse liidu mitmeaastane programm kalandus- ja vesiviljelussektori bioloogiliste, keskkonnavalaste, tehniliste ja sotsiaal-majanduslike andmete kogumiseks ja haldamiseks, ELT L 145, 4.6.2019, lk 27.

põhineb täielikult andmete kogumise raammäärusel. Alates 2014. aastast toetab Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF)⁷ liikmesriikide andmekogumist rahaliselt.

ÕIGUSAKTIDE RAKENDAMINE JA TOIMIMINE

1. Andmekogumise raamistiku kohased peamised osalised

1.1. Liikmesriigid

Liikmesriigid vastutavad kooskõlas õiguslike kohustustega andmete kogumise ja säilitamise, lähteandmete kvaliteedi ja terviklikkuse ning andmekaitse eest. Kõigis liikmesriikides on olemas andmete kogumise, säilitamise ja haldamise süsteem ning kõik on esitanud komisjonile vastuvõtmiseks riiklikud töökavad (aastate 2017–2019 ja 2020–2021 kohta). Liikmesriigis rakendab töökava üks või mitu teadusasutust, sageli olenevalt kalandussektori suuruselt ja mitmekesisusest.

Õiguslike kohustustega kooskõlas peavad kõik liikmesriigid korraldama riiklikke koordineerimiskoosolekuid ja määrama riikliku kontaktisiku, kes vastutab sisekoordineerimise, teabe lõppkasutajatele kättesaadavaks tegemise ning komisjoniga suhtlemise eest. Stabiilne riiklike kontaktisikute võrgustik (kalandusandmete kogumise eksperdirühma alarühma raames) on komisjoni talituste ja riiklike ametiasutuste vahelist koostööd märkimisväärselt soodustanud.

1.2. Piirkondlikud koordineerimisrühmad

Piirkondliku lähenemisviisi kohaselt toetavad piirkondlikud koordineerimisrühmad andmekogumise raamistiku rakendamist ja võivad esitada piirkondlikke töökavu, mis suurendavad vastavate merepiirkondade koordineeritust, et toetada veelgi usaldusväärset teaduslikku nõustamist. Liikmena osaleb komisjon iga-aastastel ja istungitevahelistel kohtumistel. Lõppkasutajad osalevad vaatlejatena (komisjoni talituste töödokument, 2. lisa).

Andmete kogumise raammääruse jõustumisest alates on loodud kuus uut piirkondlikku koordineerimisrühma. Kaks nendest ühinesid 2019. aastal, seega praegu on piirkondlikke koordineerimisrühmi viis: Läänemere piirkondlik koordineerimisrühm; Atlandi põhjaosa, Põhjamere ja Põhja-Jäämere idaosa piirkondlik koordineerimisrühm; Vahemere ja Musta mere piirkondlik koordineerimisrühm; suurte pelaagiliste liikide piirkondlik koordineerimisrühm ja kaugpüügi piirkondlik koordineerimisrühm (komisjoni talituste töödokument, 2. lisa). Sotsiaal-majanduslikke küsimusi koordineerib üleeuroopaline majanduse planeerimisrühm (PGECON).

1.3. Lõppkasutajad

Lõppkasutajad pakuvad teaduslikke nõuandeid või on neil kalandussektori andmete (teadusliku) analüüsi vastu teaduslik või juhtimisalane huvi. Peamised lõppkasutajad on:

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011, ELT L 149, 20.5.2014, lk 1.

- i) Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu (ICES), kes annab teaduslikku nõu Atlandi ookeani kirdeosa mereressursside kohta;
- ii) kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee (STECF), st komisjoni eksperdirühm, kes pakub nõustamist mitmes küsimuses (sealhulgas andmekogumine, saagi vette tagasi laskmise põhimõtted, Vahemere ressursside kasutamine ja laevastike majandusnäitajad);
- iii) kalandusalaste partnerluslepingute alusel töötavad piirkondlike kalandusorganisatsioonide teaduskomiteed ja teised rahvusvahelised organisatsioonid.

Komisjoni talitused (Teadusuuringute Ühiskeskus, merendus- ja kalandusasjade peadirektoraat) on samuti lõppkasutajad, näiteks kalandus- ja vesiviljelusalaste majandusanalüüside puhul. Andmekogumise raamistik võimaldab andmeid kasutada paljudel lõppkasutajatel. Peamiste lõppkasutajate rühm on aruandlusperioodi vältel püsinud võrdlemisi muutumatuna, lisatud on vaid mõned uued lõppkasutajad.

Lõppkasutajad saavad andmeid liikmesriikidele tehtud andmenõuete kaudu või aruandluskohustuse alusel (piirkondlike kalandusorganisatsioonide puhul⁸). Aastatel 2017–2019 täideti 72 andmenõuet ja aruandluskohustust (komisjoni talituste töödokument, 3. lisa).

1.4. Piirkondlike andmebaaside haldajad

Piirkondlikud andmebaasid lihtsustavad lõppkasutajate tööd merepiirkondades. Andmebaasid võimaldavad kontrollida andmete terviklikkust ja usaldusväärsust ning parandada ja vähendada andmevigu.

Atlandi ookeani kirdeosa nelja merepiirkonna (Läänemere, Põhjamere, liidu loode- ja edelapoolsete vete piirkond) kohta on olemas üks piirkondlik andmebaas. Andmebaasi Fishframe haldab Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu, kes säilitab, haldab ja kasutab andmeid. Andmenõudeid teeb Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu teise andmebaasi (Intercatch) kaudu (komisjoni talituste töödokument, 3. lisa). Lisaks kalavarudega seotud teaduslikule nõustamisele võimaldab see andmebaas Rahvusvahelisel Mereuurimise Nõukogul välja töötada ja edastada piirkondlikke kalandusülevaateid ja tööduspüügi valikudisaine. Rahvusvahelise Mereuurimise Nõukogu eesmärk on ühendada mõlemad andmebaasid üheks piirkondlikuks andmebaasiks ja hindamissüsteemiks.

Mitmest teostatavusanalüüsist hoolimata ei ole loodud Vahemere ja Musta mere piirkonna andmebaasi. Komisjon jätkab sellele andmebaasile haldaja otsimist.

Teadusuuringute Ühiskeskus haldab kogu ELi hõlmavat kalanduse ja vesiviljeluse andmebaasi, sealhulgas üldsusele kättesaadavaid andmeid. Teadusuuringute Ühiskeskus valmistab ette konkreetsete teemade puhul kasutatavad andmed (näiteks laevastike tasakaal, püügikoormus), toetades sellega komisjoni talituste ning kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee nõustamistööd, ja ka kolmandate osapoolte teadustegevuses kasutatavad

⁸ Kui komisjon esindab piirkondlikes kalandusorganisatsioonides lepinguosalisena Euroopa Liitu, nõuab komisjon institutsioonilistel põhjustel liikmesriikidelt vajalike andmete ja aruannete esitamist ning edastab andmed organisatsioonidele. Vahemere üldine kalanduskomisjon (GFCM) on erand, sest osa andmetest edastavad liikmesriigid ise.

andmed. Teadusuuringute Ühiskeskus toetab andmekogumise raamistikuga hõlmatud tegevust, hallates andmeedastuse seirevahendit ja andmekogumise raamistiku veebisaiti⁹.

1.5. Euroopa Komisjon

Lisaks õigusaktide ettepanekute algatusõiguse kasutamisele on komisjonil nõuetekohase rakendamise tagamiseks andmekogumise raamistikus mitu ülesannet. Pärast kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee hinnangu saamist kiidab Euroopa Komisjon heaks liikmesriikide riiklikud töökavad (ajavahemikus 2017–2020 võeti vastu 54 liikmesriikide töökava/muudatust) ja hindab nende rakendamist aastaaruannete põhjal (ajavahemikus 2017–2019 esitati 77 aastaaruannet).

Komisjon toetab liikmesriike ja piirkondlikke koordineerimisrühmi andmekogumiskohustuste täitmisel ning hoiab külastuste ja kohtumiste kaudu tihedat ja regulaarset sidet (komisjoni talituste töödokument, 4. lisa)

Samuti kontrollib komisjon korrapäraselt liikmesriikide vastavust Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rahastamiskriteeriumidele, hinnates liikmesriikide andmeedastuse kvaliteeti ja usaldusväärsust.

1.6. Kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee

Andmekogumise raamistikus määratletakse kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee kui teadusasutus, kes hindab liikmesriikide töökavu ja aastaaruandeid ning andmetega seotud küsimusi.

Kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomiteega konsulteeritakse ka komisjoni otsuste väljatöötamisel ja vastuvõtmisel (näiteks ELi mitmeaastased programmid, töökavade ja aruannete vormid) ning nende otsustega seotud andmekvaliteedi küsimustes, et tagada andmenõuete teaduslik kvaliteet (komisjoni talituste töödokument, 5. lisa).

1.7. Kalandusandmete kogumise eksperdirühm ning kalanduse ja vesiviljeluse komitee

Komisjoni kalandusandmete kogumise eksperdirühm¹⁰ jaguneb alarühmadeks:

- i) *riiklike kontaktisikute rühm* koordineerib andmekogumise raamistiku rakendamist liikmesriikides;
- ii) *koostöökohtumistega* koordineeritakse piirkondlikke koordineerimisrühmi merepiirkondadest väljapoole jäävates küsimustes;
- iii) *üleeuroopaline majanduse planeerimisrühm* koordineerib sotsiaal-majanduslike andmete kogumist;
- iv) *IT-andmesüsteemide rühm* – mitteaktiivne.

Alarühmade koosolekud toimusid rakendusperioodi vältel igal aastal. Need alarühmad on esitanud nõuandeid mitmel teemal.

Kalanduse ja vesiviljeluse komitee andis häid nõuandeid ELi 2020.–2021. aasta programmi eelnõu kohta (rakendamisotsuse osa).

⁹ <https://datacollection.jrc.ec.europa.eu/index.html>.

¹⁰ <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2750>.

2. Andmekogumise raamistiku kohased põhivahendid ja -tegevus

2.1. Liidu mitmeaastane programm

Andmekogumise raamistikus on ette nähtud ELi mitmeaastane programm, milles täpsustatakse liikmesriikide andmekogumise nõuded, loetletakse kohustuslikud teadusuuringud merel ja kehtestatakse andmekogumisega seotud künnised. ELi mitmeaastase programmi kohased kohustused kajastavad lõppkasutaja andmevajadusi (komisjoni talituste töödokument, 6. lisa).

ELi 2017.–2019. aasta programmile¹¹ järgnesid kaks komisjoni otsust,¹² mis moodustasid 2019. aasta alguses vastu võetud ELi 2020.–2021. aasta programmi.

Praegu valmistatakse ette ELi mitmeaastast programmi ajavahemikuks pärast 2021. aastat ja see hõlmab laiaulatuslikke konsultatsioone sidusrühmade, lõppkasutajate ja teadlastega (komisjoni talituste töödokument, 7. lisa). Programm kooskõlastatakse uue Euroopa Merendus- ja Kalandusfondiga ning hõlmab liikide, majandamispiirkondade ja majanduslike ning sotsiaalsete muutujate loetelude ajakohastamist. See hõlmab ka tundlike liikide, harrastuskalapüügi, diadroomsete liikide, vesiviljeluse ja mereökosüsteemide andmete kogumise nõuete läbivaatamist ning kohustuslike merealaste teadusuuringute loetelu ja andmekogumisega seotud künniste läbivaatamist.

2.2. Mitmeaastased töökavad

ELi mitmeaastase programmi kohaselt esitavad liikmesriigid komisjonile mitmeaastased riiklikud töökavad, järgides sellekohases otsuses sätestatud vorme ja suuniseid (komisjoni talituste töödokument, 8. lisa)¹³. Pärast seda, kui kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee on teinud teadusliku järelevalve, kiidab komisjon töökavad heaks. Liikmesriigid võivad igal aastal esitada oma töökava kohta muudatusi.

Komisjon võttis 2017–2019. aastaks vastu 27 liikmesriigi mitmeaastased töökavad ja 35 järgnenud muudatust (19 muudatust 2018. aastaks andmete kogumise raammäärusega kohandamiseks ja 16 muudatust 2019. aastaks). Muudatused tehti pärast i) kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee või Euroopa Komisjoni tähelepanekuid 2016. aastal vastu võetud töökavade kohta; ii) kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee või Euroopa Komisjoni tähelepanekuid liikmesriikide aastaaruande kohta; iii) piirkondlike koordineerimisrühmade ja üleeuroopalise majanduse planeerimisrühma soovitusi ning iv) proovide võtmist mõjutavaid muudatusi kalanduses.

¹¹ See ELi mitmeaastane programm oli juba osaliselt kooskõlas uue andmete kogumise raammäärusega, eelkõige järgmistes aspektides: 1) lõppkasutajate vajadustele vastav ja merepiirkonna tasandiga kohandatud andmekogumine; 2) andmed, mis võimaldavad teadus- ja ressursihaldust ning on kooskõlas ühise kalanduspoliitika (ÜKP) eesmärgiga tagada maksimaalne jätkusuutlik saagikus ja lossimiskohustus; 3) andmed kalanduse mõju kohta merekeskkonnale üldisemalt (ökosüsteemid, kaitsealused liigid, elupaigad) ning 4) rohkem andmeid harrastuskalapüügi, vesiviljeluse, kalamajanduse ja kalatöötlemise kohta.

¹² Nende eraldamise vajadus tuleneb andmete kogumise raammääruse uutest sätetest (artikli 4 lõige 1).

¹³ Komisjoni 19. augusti 2016. aasta rakendusotsus (EL) 2016/1701.

Pärast kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee positiivset hinnangut võttis komisjon 2019. aasta detsembris ELi uue 2020 – 2021. aasta programmi raames vastu 27 uut töökava¹⁴.

2.3. Aastaruanded

Liikmesriigid on kohustatud esitama igal aastal aruande oma töökavade rakendamise kohta, järgides vastavas otsuses ette nähtud vorme ja ajakavu¹⁵. Aruandeperioodil 2017–2019 esitasid kõik liikmesriigid aastaruanded õigeaks ajaks.

Liikmesriikide aastaruandeid hindab kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee¹⁶. Selle põhjal, ja kasutades andmeedastuse seirevahendit, teeb Euroopa Komisjon liikmesriikidega koostööd, et tagada järelmeetmed, aasta jooksul tehtavad kohandused ning järelduste arvessevõtmine käimasolevas töös ja kavandamises. Lõppkasutajad annavad andmeedastusprobleemide (vead) kohta tagasisidet, mida analüüsitakse ja kategoriseeritakse (raskuse, tüübi, katvuse, kvaliteedi, õigeaegsuse järgi) ning millega seoses tehakse liikmesriikidega edasist koostööd¹⁷. Komisjon on alates 2018. aastast oma tegevust kiirendanud, mis on aidanud lahendada andmeedastusprobleeme ja suurendada liikmesriikide tulemuslikkust.

Komisjon analüüsis 2018.–2019. aastal liikmesriikide 2014.–2017. aasta tulemuslikkust, lähtudes Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rahastamiskriteeriumide täitmata jätmisest. Rahuldavaks peeti 21 liikmesriigi tulemuslikkust. Analüüsis tehti kindlaks kuus liikmesriiki, kes peavad märkimisväärselt parandama tulemuslikkust ja andmete edastamist. Nende liikmesriikidega määrati dialoogi käigus kindlaks vajalikud parandused, mida kohaldatakse viivitamata ja järgmistes töökavades (või töökavade edasistes muudatustes). Ühega nendest kuuest liikmesriigist lepitati kokku konkreetne tegevuskava (mida rakendatakse rangelt alates 2020. aastast). Ajavahemiku 2018–2019 tulemuslikkust hinnatakse 2020. aasta teises pooles.

Äärepoolseimate piirkondade kalanduse kohta kogutud teaduslikke nõuandeid ja ühise kalanduspoliitika üldist rakendamist toetavate andmete alusel on tuvastatud piiranguid. Kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee avaldas 2020. aastal nõuanded andmekogumise edendamise kohta ning merendus- ja kalandusasjade peadirektoraat algatas uuringu, et saada süsteemne ülevaade andmevajadustest ja võimalikust edaspidisest lähenemisviisist.

2.4. Prooviuringud

Liikmesriigid peavad ELi 2017.–2019. ja 2020.–2021. aasta programmi raames korraldama prooviuringud, et uurida ja arendada andmekogumise meetodeid mitmes valdkonnas:

- i) harrastuskalapüük,
- ii) kalanduse mõju mere bioloogilistele ressurssidele ja mere ökosüsteemidele,
- iii) sotsiaalandmed tööhõive kohta ning

¹⁴ Kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee esitas 21 töökava kohta märkused, mida võetakse arvesse tulevaste töökavade esitamisel.

¹⁵ Komisjoni 24. augusti 2018. aasta rakendusotsus (EL) 2018/1283.

¹⁶ <https://stecf.jrc.ec.europa.eu/reports/dcf-dcr>.

¹⁷ Suurem osa lõppkasutajatest annab tagasisidet, kuid on ka erandeid, näiteks ei ole liikmesriigiti liigendatud lõppkasutajate tagasisidet andnud Vahemere üldine kalanduskomisjon (GFCM).

iv) vesiviljelussektori keskkonnaandmed (komisjoni talituste töödokument, 9. lisa).

Enamik prooviuuringuid on pooleli, täielikke tulemusi oodatakse 2020.–2022. aastaks. Kui uuringud on lõpetatud, kaasatakse tulemused täies mahus liikmesriikide korrapärasesse andmekogumisasalasse tegevusse¹⁸ ja asjakohasel juhul kooskõlastavad piirkondlikud koordineerimisrühmad need merekeskkonna tasandil.

2.5. Piirkondlik lähenemine rakendamisele

ELi andmekogumisalaste õigusaktidega on püütud pikka aega edendada piirkondlikku koostööd ja alates 2000. aastate keskpaigast on korraldatud piirkondlikke kohtumisi. Järgides uue ühise kalanduspoliitika piirkonnapõhist lähenemisviisi, nähakse andmekogumise raamistikus ette piirkondlike koordineerimisrühmade loomine. Piirkondlik koostöö suurendab oskusteabe, andmete, teadmiste ja ülesannete jagamise ning piirkondliku koostöö ja standardimise kaudu andmekogumise tõhusust ja tulemuslikkust. Eeldatavasti toob see kaasa riiklike töökavade ühtlustamise ja seejärel piirkondlikud töökavad.

Piirkondlikud koordineerimisrühmad ühendavad liikmesriike merepiirkondade kaupa, et koordineerida andmekogumise kavandamist ja rakendamist. Kõik piirkondlikud koordineerimisrühmad korraldavad igal aastal kohtumisi (komisjoni talituste töödokument, 2. lisa) ja enamik neist organiseerib istungitevahelisi ja alarühmade kohtumisi. Piirkondliku tegevuse arendamiseks piirkondlike koordineerimisrühmade kaudu on antud rahalist toetust uuringutoetuste kujul.

Piirkondlikud koordineerimisrühmad edendavad andmekogumise järjepidevust merepiirkonnas, kasutades andmenõuetele reageerimiseks kokkulepitud metoodikat ja lähenemisviise, koostööd liikmesriikide korraldatavate teadusuuringute valdkonnas (nt ülesannete jagamine), proovivõtutoimingute koordineerimist, andmeprobleemide lahendamist (nt kvaliteedikontroll enne andmete üleslaadimist, andmeedastuse seirevahendi kaudu teatatud probleemidega seotud järelmeetmed) ja piirkondlike andmebaasidega seotud töö koordineerimist. Piirkondlikud koordineerimisrühmad töötavad teisi merepiirkondi puudutavates küsimustes ka piirkonnaülesel tasandil. Nende otsused ja tegevus esitatakse soovitusel (komisjoni talituste töödokument, 10. lisa), mida arutatakse igal aastal kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomiteega, ning tagatakse nõuetekohased järelmeetmed.

Alates 2017. aastast töötavad piirkondlikud koordineerimisrühmad välja piirkondlikke töökavu. Seda tehes peavad piirkondlikud koordineerimisrühmad arvesse võtma võimalikke muudatusi proovide võtmises, rahastamispiiranguid, ülesannet rakendada ühiseid menetlusi eri liikmesriikides ja piirkondlike koordineerimisrühmade töö sidumist liikmesriikide ametiasutuste tööga.

Piirkondlikud koordineerimisrühmad ja üleeuroopaline majanduse planeerimisrühm kohtuvad korrapäraselt Euroopa Komisjoni, riiklike kontaktisikute ja lõppkasutajatega, et koordineerida ja arutada andmekogumisalast tegevust koostöö-, ühiste otsuste tegemise ja lõppkasutajate kohtumistel.

¹⁸ Esialgseid tulemusi võetakse juba arvesse liikmesriikide korrapärasel andmekogumisasalastes tegevuses või uurivad liikmesriigid alternatiive katsetatud meetoditele, mis ei andnud oodatud tulemusi.

Iga-aastastel koostöökohtumistel tegelevad piirkondlike koordineerimisrühmade / üleeuroopalise majanduse planeerimisrühma juhid, Euroopa Komisjon ja lõppkasutajad järgmiste teemadega:

- i) piirkondlike koordineerimisrühmade töö lähendamine;
- ii) soovitude käsitlemine ja rühmitamine piirkondlike koordineerimisrühmade järgi, et võimaldada koostöid;
- iii) piirkondlike koordineerimisrühmade ja üleeuroopalise majanduse planeerimisrühma vaheliste sidemete tugevdamine;
- iv) üleeuroopaliste küsimuste määratlemine ja meetmete kavandamine;
- v) lõppkasutajate ja komisjoniga tehtava koostöö edendamine ning
- vi) piirkondlike koordineerimisrühmade ja üleeuroopalise majanduse planeerimisrühma nähtavuse suurendamine.

Piirkondlike koordineerimisrühmade ja lõppkasutajate (nt Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu, kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee, piirkondlikud kalandusorganisatsioonid) iga-aastane kohtumine on äärmiselt tähtis lõppkasutajate vajaduste väljaselgitamiseks, tulevaste andmenõuete jaoks ja andmeedastamise küsimuste arutamiseks.

3. Andmekogumise rahastamine

3.1. Rahastamine jagatud eelarve täitmise raames

ELi andmekogumise rahastamise õiguslik alus on Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF). See võimaldab rahastada andmekogumist komisjoni ja liikmesriikide ametiasutuste jagatud eelarve täitmise raames¹⁹. Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rahastamine hõlbustab andmekogumise raamistiku ning seeläbi ka teadusliku nõustamise rakendamist ja nõuetekohast toimimist²⁰.

Ajavahemikuks 2014–2020 eraldati liikmesriikide andmekogumiseks kokku 532 miljonit eurot (komisjoni talituste töödokument, 11. lisa). See summa on eraldatud sihtotstarbeliste riiklike assigneeringutena ja seda tuleb täiendada riiklike vahenditega (kokku 25 % ELi rahastamisest).

Kalanduse ja vesiviljeluse seire ja hindamise²¹ aruanne, milles käsitletakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi andmekogumise raamistikus teatud ajavahemikul tehtud kulutusi liikmesriikidele, sisaldab finantsteavet andmekogumise eri osade kohta. Andmekogumise raamistiku kogukuludest moodustavad personali- ja uurimislaevade kulud keskmiselt peaaegu 80 %, majandus- ja sotsiaalandmete kogumise kulud aga ligikaudu 7–

¹⁹ Enne 2014. aastat rahastati andmekogumist otsese eelarve täitmise raames.

²⁰ Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi otsese eelarve täitmise komponendi rakendamise vahehindamise uuringus järeldatakse: „Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi otsese eelarve täitmise raames rahastatav teaduslik nõustamine ja andmekogumine toimub üldiselt hästi väljakujunenud protsesside abil, et nõustamine ja andmed aitaksid tõhusalt valida ühise kalanduspoliitika eesmärged“ (lk 53). Aruandes käsitletakse perioodi 2014–2016. Selles ajavahemikus kuulus andmekogumine ja teaduslik nõustamine otsese eelarve täitmise alla. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1f424d68-d670-11e8-9424-01aa75ed71a1/language-en>.

²¹ Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kalanduse ja vesiviljeluse seire ja hindamise tugiüksus, andmekogumisega seotud kulukategooriad – lõpparuanne 2020. Ei ole avalikult kättesaadav. Andmetega seotud periood on 2017. ja/või 2018. aasta ehk viimased aastad, mille kohta olid andmed kättesaadavad. Kõiki liikmesriike ei uuritud.

8 %. See tähendab, et umbes 90 % kuludest on otse või kaudselt seotud bioloogiliste ja keskkonnaandmete kogumisega.

Vastavust – mis on Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rahastamistingimus – kontrollitakse määruses (EL) 2015/1930²² sätestatud viie kriteeriumi alusel. Mittevastavus võib kaasa tuua rahalise toetuse peatamise, katkestamise või tagasinõudmise²³. Liikmesriigid on nende kriteeriumide täitmisega üldiselt hästi toime tulnud. Aruandlusperioodil ei tuvastatud andmekogumise kohustuste rikkumisi ega algatatud finantsmeetmeid.

3.2. Piirkondlike toetuste rahastamine otsese eelarve täitmise raames

Komisjon on toetanud piirkondliku koostöö tugevdamist tegevustoetuste kaudu²⁴. Toetuse saanud uuringutega (kokku peaaegu 2 miljoni euro ulatuses) on leitud vahendid, määratud kindlaks vormid ja meetodika, sealhulgas piirkondlikul tasandil andmete jagamise lepingud, piirkondlikuks proovide võtmiseks eesmärgiga koguda andmeid ühiste kalavarude kohta (komisjoni talituste töödokument, 12. lisa). Rahastati nelja uuringut: FishPi2 (Põhjamere, Arktika idaosa ja Atlandi ookeani põhjaosa kalanduse bioloogilised andmed); STREAM (Vahemere ja Musta mere kalanduse bioloogilised andmed); RECOLAPE (pika rändega liigid); ja SECFISH (sotsiaal-majanduslikud kalandus-, vesiviljelus- ja töötlemisandmed)²⁵.

Uuringud viidi lõpule 2019. aasta keskel ning hõlmavad võimalikke vahendeid ja ettepanekuid liikmesriikide tegevuseks, eriti seoses piirkondliku mõõtmega uute lahendamist vajavate ülesannete valdkonnas (nt kaitsealuste ja tundlike liikide, väikesemahulise kalapüügi ja harrastuskalapüügi andmed). Tulemusi saab kasutada piirkondlike töökavade väljatöötamisel või koordineeritud kujul riiklikes töökavades.

JÄRELDUSED

Usaldusväärsed ja täielikud andmed on hädavajalikud parimate teaduslike nõuannete väljatöötamiseks, mis on omakorda väga tähtis ühise kalanduspoliitika raames otsuste tegemiseks ja juhtimiseks.

Määrusega (EL) 2017/1004 luuakse andmekogumise raamistik. See on hästi välja kujundatud reguleeriv kord, mis tagab kalandus- ja vesiviljelussektoris liikmesriikide andmete kogumiseks asjakohase struktuuri, vahendid ja paindlikkuse, toetades teadust ja teaduslikku nõustamist.

Detsentraliseeritud süsteemina, kus liikmesriigid koguvad, säilitavad ja esitavad lõppkasutajatele andmeid, sõltub andmekogumise raamistik olulisel määral asjaomaste poolte vahelisest keerukast koordineerimistööst. Need pooled on eelkõige *komisjon*, kes jälgib ja

²² Komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määrus (EL) 2015/1930, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 5508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta seoses kriteeriumidega finantskorrektsiooni taseme määramiseks ja kindla määraga finantskorrektsiooni kohaldamiseks ning muudetakse komisjoni määrust (EÜ) nr 665/2008, ELT L 282, 28.10.2015, lk 2.

²³ Kriteeriumid on järgmised: andmekogumine, andmekogumiselase tegevuse riiklik koordineerimine, piirkondlik koordineerimine liikmesriikidega, aastaaruannete esitamine ja andmete edastamine lõppkasutajatele (andmeedastuse vead).

²⁴ MARE 2016/22, https://ec.europa.eu/fisheries/call-proposals-mare201622_en.

²⁵ <https://datacollection.jrc.ec.europa.eu/regional-coordination>.

toetab rakendamist; *liikmesriikide ametiasutused*, kes koguvad andmeid; *piirkondlikud koordineerimisrühmad*, kes standardivad piirkondlikul tasandil meetodeid ja protsesse, ning andmete *lõppkasutajad*. Viimased on tähtsad andmevajaduste määratlemisel ja esitatud andmete kvaliteedi kohta tagasiside andmisel.

Praeguseks mõistavad, kasutavad ja aktsepteerivad kõik asjaosalised protsessis vajalikke struktuure ja töökorraldust, sealhulgas rahvusvahelisel tasandil. Komisjoni ja liikmesriikide vahelise rakendamisalase koostöö süstematiseerimisel on tähtis riiklike kontaktisikute määramine. Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi raames ELi andmekogumise rahastamise suhteliselt suurt kasutamist võib tõlgendada kui liikmesriikide võetud kohustust investeerida andmete kogumisse ja selle edendamisse. Komisjoni aktiivne koostöö liikmesriikidega (mida toetab kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee), võimaldab jätkuvat järelevalvet ja tegevuse täiustamist.

Uue ühise kalanduspoliitika andmekogumise raamistikus pannakse suuremat rõhku piirkondlikule lähenemisele. Piirkondlikud koordineerimisrühmad arendavad oma rolli ja on muutunud aruandeperioodil tugevamaks, mille tulemusena on nende töömeetodid ühtlustunud. Uuringutoetuste abiga saadi esimesed märgatavad tulemused (eri piirkondade proovivõtu vahendid ja ettepanekud). Piirkondlikud koordineerimisrühmad seisavad oma tegevuse laiendamisel ja intensiivistamisel silmitsi tegevuspiirangutega ja võivad eelseisval perioodil vajada edasi tegutsemiseks täiendavat tuge. Edasine areng peaks hõlmama piirkondlikke töökavu, mis lepatakse kokku piirkondlike koordineerimisrühmade tasandil ja mida rakendavad liikmesriigid, ning Vahemere ja Musta mere piirkondliku andmebaasi haldaja määramist ja selle andmebaasi kasutuselevõtmist.

Järgmistel aastatel tuleks peaasjalikult keskenduda andmekogumise raamistiku jõudsamale rakendamisele pidevas koostöös liikmesriikidega. See hõlmab eelseisvate probleemidega tegelemist (nt seoses kaitsealuste, ohustatud ja väljasuremisohus liikidega või laiemate teadmistega ökosüsteemi kohta); (lõppkasutajate tuvastatud) muutuvatele andmevajadustele reageerimist ja nende arvesse võtmist; protsesside sujuvamaks ja lihtsamaks muutmist ning meetodite ja nende merekeskkonna tasandil kohaldamise jätkuvat täiustamist ja ühtlustamist. Nii liikmesriikidel kui ka piirkondlikel koordineerimisrühmadel on 2021. aastal algavas ELi mitmeaastases programmis selged ülesanded: tagada prooviuuringute ja toetatud uuringute tulemuste arvesse võtmine liikmesriikide töökavades ning kindlustada, et piirkondlikud koordineerimisrühmad koostavad piirkondlikud töökavad, eriti uute probleemide lahendamiseks.

Paljudele andmekogumisega seotud pooltele on hädavajalik eeltingimus prognoositavus, et tagada ühise kalanduspoliitika raames andmekogumise ja teadusliku nõustamise pikaajaline toimimine. Lisaks stabiilse andmekogumise raamistiku ja sellega seotud õigusaktide tagamisele on väga tähtis eraldada uue Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi raames piisavad rahalised vahendid nii liidu kui ka riiklikest vahenditest.